

KLASİK TÜRK ŞİİRİNİN SANAT FELSEFESİ BAĞLAMINDA OKUNMASINA DAİR

Halil İteriş KUTLU

Gazi Üniversitesi, Klasik Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Sanat Felsefesi, Estetik, Klasik Türk Şiiri.

ÖZET

Klasik Türk şiirinin estetik temelini nereye ve nasıl dayandığına dair sorular bugüne kadar Şark edebiyat geleneğinin kendi dinamikleri içerisinde çoğu kez gündeme getirilmiş, bu sınırlı çerçevede incelenmiş, tartışılmış fakat tutarlı bir cevaba ulaşılamamıştır. Dolayısıyla Klasik estetiğin neliği ve nasıllığı ile ilgili hükümler devamlı olarak değişkenlik göstermiş, geçerliliği olan bir temele oturtulamamıştır. Estetiğin esas itibarıyla duygusallığın sağladığı bilgilerin bilimi olması ve birikimini ekseriyet güzellik kavramı üzerine inşa etmesinden hareketle Şark edebiyat geleneğinin estetik temellerini felsefi düzlemde aramak, cevap aranan pek çok soruya çözüm bulmada önemli katkılar sağlayacaktır. Teknik açıdan XIII. ve XIV. asırlarda sistematize olmaya başlayan Klasik Türk şiiri, estetik boyutunu Arap, İran, Hint ve özellikle Yunan kültürlerinden oluşan heterojenik bir sentezden kazanmış ve güzellik kavramını, idealize edilmiş platonist bir aşkın merkezinde inşa etmiştir. Klasik Türk şiirinin teşekkülünde çok önemli bir yere sahip olan tasavvufî nazariyelerin de ontolojik ve epistemolojik kaynağının, İslamî düşünceden daha çok Antik Yunan felsefesi olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda reel dünyadan soyutlandırılmış bu edebiyat anlayışının sadece varlık ve bilgi düzeylerini değil temel aldığı estetiğin neliğini ve nasıllığını da felsefede aramak söz konusu problematiğin çözümüne kapı aralayacaktır. Klasik şiir estetiğinin Aristo kaynaklı *taklit* (mimesis), Platon merkezli *idea* esasına mı dayandığı yoksa hayal gücünden aldığı ilhamla bir *yaratma* teşebbüsünden mi ibaret olduğu ve tüm bunlardan hareketle Klasik Türk şiir geleneğindeki güzelliğin doğaya mı yoksa sanata mı dahil edilmesi gerektiği gibi estetiği ilgilendiren sorular, Klasik Türk şiirindeki edebi zevkin nereden kaynaklı olduğunu açıklamaya yönelik pek çok cevabı bünyesinde barındırmaktadır. Bu çalışmada Klasik Türk şiirinin estetik temelleri, sanat felsefesinden hareketle izah edilmeye çalışılmıştır.